

innering. Vandaar die eerste stap van een veertig jaar na datum moeilijk te begrijpen realiteit naar de fictie toe.

Als actrice staat Chris Tieleman voor een vergelijkbare uitdaging. Bovenal wil ze Duras' verhaal vertellen, maar daarbij kan ze zichzelf niet uitschakelen. Op het toneel zit ze immers niet alleen als het personage Marguerite Duras dat het verleden probeert te activeren, maar ook als Chris Tieleman die tegenover het materiaal haar standpunt dient te formuleren. Vanuit haar werkelijkheid als actrice ontmoet

ze Duras in die schemerzone tussen fictie en realiteit waar de schrijfster zich eerder heeft in begeven. Tielemans geheim is haar spel met de emotie. Op geregelde tijdstippen dreigt haar relaas te stokken, overmand als ze is door verdriet, overweldigd door weerzin. Zijn het echte tranen? Allicht, maar dan de tranen van een volleerde actrice die een eigen interpretatie geeft aan Stanislavski's 'emotioneel geheugen', alsof ze de reactietijd tussen de emotionele herinnering en de veruiterlijking hiervan uitschakelt en de emotie op het toneel zelf laat

ontstaan. Het blijft ambigu welke realiteit Tieleman voorstaat, die van zichzelf of die van het toneelpersonage, maar dat is ook het waarmerk van bijvoorbeeld Dood Paard, net als zichzelf opgeschoten uit de kweekvijver van de Arnhemse toneelschool. Met haar emotie en de beklemming die haar soms ondraaglijke tempo met zich meebrengt, heeft Chris Tieleman in elk geval de wapens in handen om *De Pijn* ook letterlijk naar het publiek te doen overslaan.

Op zoek naar vaste bodem in de waterstaat

Marleen Baeten zag een goed ingespeelde voorstelling van *Venetië* door De Roovers

Hoe verhoudt het persoonlijke zich tot het maatschappelijke? Deze vraag houdt de Roovers bezig sinds ze in 1994 afstudeerden aan het Conservatorium van Antwerpen. Ook *Venetië*, een productie die ze zoals steeds samen met een aantal verwante zielen maakten, vertrekt van deze vraagstelling. Het programmablaadje typeert *Venetië* aan het einde van de zestiende eeuw als volgt: 'De imperialistische mogendheid vormde een poort op de wereld, waar allochtonen zonder al te veel tegenkanting konden aanmeren. Met de louter

economische motivatie in het achterhoofd, krijgt de verdraagzaamheid echter heel andere dimensies...' Toch is *Venetië* geen politiek pamflet. Ook de *Demonencyclus* was dat niet, maar in *Venetië* krijgen de gewetensvragen die de *Demonencyclus* kenmerkten een veel persoonlijker dimensie. Het tekstmateriaal dat aan de basis ligt van *Venetië* zal daar wel niet vreemd aan zijn: *Othello* en *De koopman van Venetië* van William Shakespeare. Terecht vermeldt het programmablaadje dat *Othello* en *De koopman van Venetië* veel meer zijn dan

'relevante teksten waarmee we wat kunnen vertellen over de status van het vreemde en het bevreemdende vandaag. Evenzeer kan je de stukken lezen als liefdesverhalen, als mijmeringen over de broosheid en oppervlakkigheid van vriendschap of gewoon als uiterst vernuftige constructies om een theaterzaal te betoveren.' De Roovers tracteren het publiek op al deze 'lezingen' in één voorstelling.

Hoewel de Roovers ervaring hebben met het vervlechten van teksten (Dostojewski en Camus in *De Bezetenen*) kan je *Venetië* bezwaarlijk een compilatievoorstelling noemen. *De koopman van Venetië* en *Othello* worden immers gewoon na mekaar opgevoerd. Hoewel, de manier waarop de Roovers *De koopman* ten tonele voeren is niet zo 'gewoon'. Shakespeares komedie wordt vakkundig gecompriemd tot een hooguit twintig minuten durende farce: een levensgrote poppenkast, één en al doorstoken kaart, waar de jood Shylock toch niet als schlemiel uitkomt. Door niet mee te gaan in het druk gesticulerende en schmierende spel van zijn tegenspelers bekleedt Luc Nuyens zijn personage met een waardige vasthoudendheid die zijn konkelen tegenstanders bloeddorstiger doet overkomen dan hemzelf... terwijl hij het tenslotte toch is die een pond vlees wil wegsnijden van degene die bij hem in het krijt staat.

De Othello die op deze satirisch-hilarische *Koopman* volgt, heeft niets ongewoons. Geen opvallende tekstbewerking of schrappingen, geen exuberant spel, geen onverwachte statements in decor of kostuums. De Roovers (en Shakespeare) zoals te verwachten en te voorzien was? In zekere zin wel. Het beklemmend

Venetië - De Roovers / R. Mallentjer

